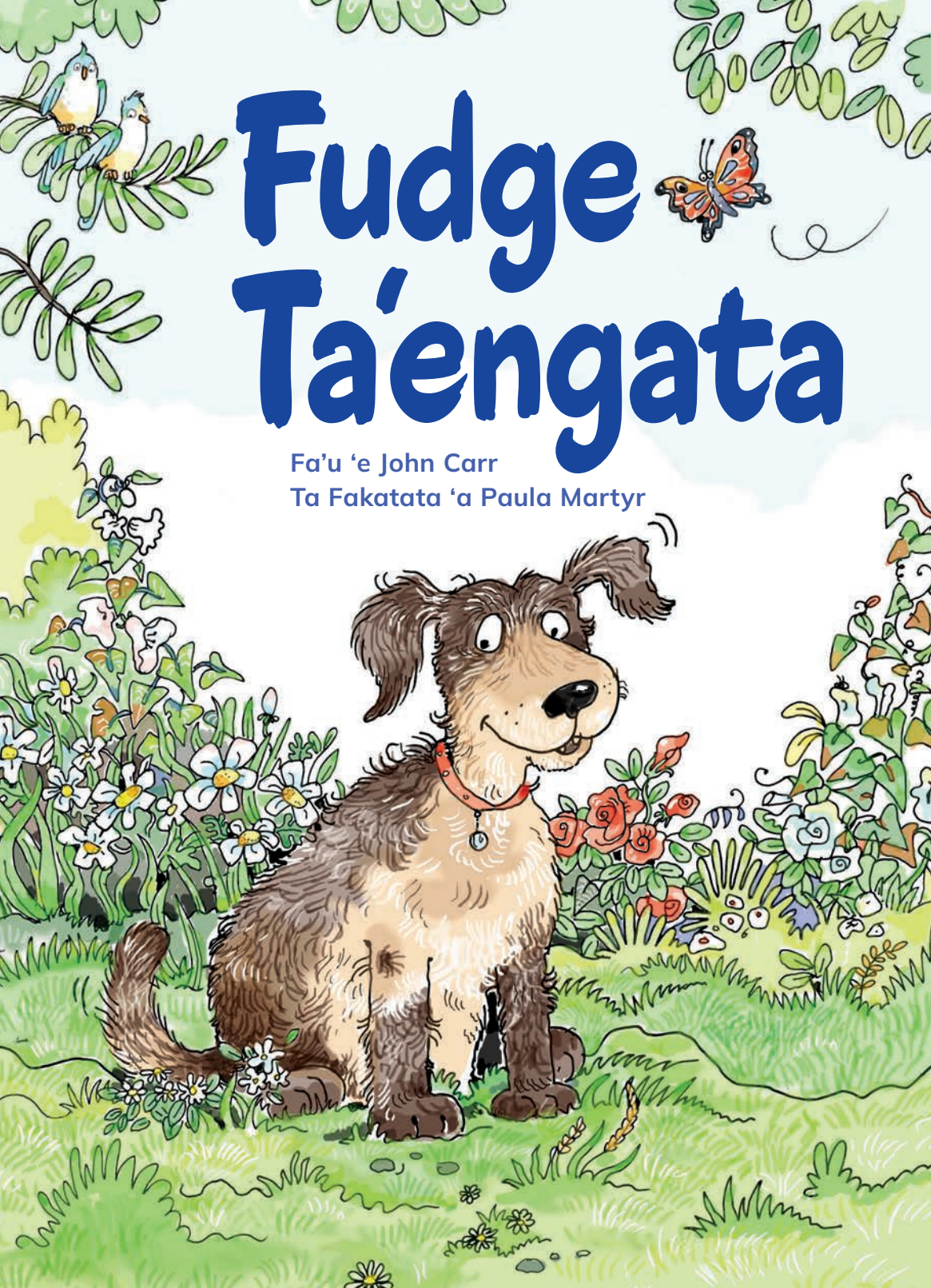

Fudge Ta'engata

Fa'u 'e John Carr

Ta Fakatata 'a Paula Martyr

‘Oku ma’u ‘a e ngaahi naunau tokoni fakafaiako moe ngaahi ngaue fekau’aki moe
laukonga ‘i he: spca.nz/schools

Fudge Ta’engata

© 2022 Society for the Prevention of Cruelty to Animals Education, Auckland, New Zealand

Published by Wendy Pye Publishing Limited for SPCA Education

Text by John Carr

Illustrations by Paula Martyr

ISBN: 978-1-99-102065-9

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the publishers.

Distributed in New Zealand by SPCA

50 Westney Road, Mangere, Auckland 2022

Replacement copies can be purchased from: spca.nz/storybooks

Printed in China through Colorcraft Ltd, Hong Kong.

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

This Tongan edition was published in 2025. We thank the Ministry for Pacific Peoples, whose support made this possible.

Fudge Ta'engata

Na'e sai'ia 'a e taha kotoa 'i he famili 'i he fanga manu tuku kehe 'a Nana. Na'a nau pusiaki'i 'a e fanga manu tokolahi mei he SPCA. Ko e taimi fakalata ia kiate kinautolu 'a 'enau tokangaekina 'a e fanga monumanu he taimi ngaue 'a Dad mei 'api. Ko e taimi leva 'oku ha'u ai 'a Nana 'o to'otama he ongo mahanga he taimi 'oku mavahe ai 'a Dad 'oku 'ikai leva ke 'i ai ha monumanu 'oku nau tokanga'i .

'Oku 'ofa ange 'a Nana 'i he'ene fanga makapuna 'i he fanga manu. 'E puke ia he ofi ki he pusi pea 'oku ilifia he fanga kuma. Na'a ne pehe ko e fanga ki'i kuma 'oku nau fu'u mā. Na'a ne pehe 'oku fu'u longoa'a 'a e kokii. Pea ne pehe 'oku fu'u lahi e fa'a keli 'a e fanga lapisi pea fafangu pongipongia ia 'e he fanga moa ta'ane. Ko e 'uhinga ia ne 'ikai ke fa'a 'omai ai 'e Dad 'a e fanga manu he taimi 'oku ha'u ai 'a Nana.

Ko e fanga ki'i manu kotoa pe na'a nau tauhi ne 'i ai honau ngaahi takitaha fiema'u makehe. Na'a nau fiefia ma'u pe 'i he pole ko 'eni 'oku 'omai he fanga manu ma'a kinautolu. Ne nau tauhi 'a e fanga ki'i kuli ne manako ke va'inga moe fanga ki'i pusi fa'a tangi 'oku nau puke. Kuo nau tauhi 'a e fanga ki'i kuma sisino moe fanga lapisi ilifia. Na'e 'i ai moe fu'u moata'ane longoa'a ko Roger. Na'e 'i ai moe ki'i koki na'e lavea hono va'e pea fa'a lea ta'etaau.

Ka ko e taimi faingata'a 'enau tauhi ko e taimi kenau fakamavae ai moe fanga monumanu ke nau o ki honau ngaahi 'api ma'u. Ne 'ikai pe ke si'i anga kiai 'a Keysha mo Brodie. Koloa pe 'oku na 'ilo'i 'oku 'alu 'a e fanga monumanu ni ki ha 'api malu mo 'ofa'i ai kinautolu.

Ne toe 'aliaki 'a Brodie 'i ha fo'i founa 'e taha.

"Dad, teke fiema'u ha'o me'i fudge?" ko 'ene 'eke ange ia. Pea to atu 'a 'ena takai kiai.

"'Oku ke 'osi 'ilo'i pe teu fiema'u," ko ia ia. "'Oku 'ikai ke 'i ai ha me'a ia 'e toe sai ange he fudge!"

"He 'oku 'i ai 'a e fo'i lole fudge melie aupito ia 'i he SPCA 'oku si'i fiema'u tokoni."

Kuo hange kuo fihi e fakakaukau a Dad! Pea 'oange 'e Brodie 'a 'ene tepileti 'oku 'asi ai e la'ita 'o e ki'i kulii talavou ki he 'ene tamai.

"Sio ki he 'ene ki'i mata," ko Keysha ia. "'Oku nau si'i faka'ofa."

Lomi'i 'e tamai.

"Sai tau sio kiai," ko Dad ia 'ene lea mo kata pe.

Vahe 2

Kimu'a pea nau 'alu atu ki he SPCA na'e fakamanatu ange 'e he 'ena tamai kia Keysha mo Brodie 'a e mahu'inga 'a hono siofi mo fakaongo pe ko e ha e me'a 'oku fakaha mai 'e he kuli kiate kinaua. Na'e mahino'i lelei 'e he ongo mahanga 'a e natula 'a e fanga kuli 'i honau to'onga pea mo 'enau ongo 'i he ngaahi taimi. Na'e fu'u pelepelengesi 'aupito kenau tokanga mo faka'apa'apa'i 'a e me'a 'oku tokanga ki ai 'a e fanga kuli.

Na'e fu'u pakau 'aupito 'a Fudge 'i hono 'omai 'e he 'ena tamai ki 'api. Na'a ne si'i ilifia he me'a kotoa mo e taha kotoa pe 'i he fo'i mamani fulipe. Ko e ki'i kuli lotoloto pe mo konga kehekehe pea meimei mahina 'e ono hono ta'u motu'a. Ne te'eki ke nofo 'i loto ha fale. Na'e te'eki ke si'i 'ave 'o fakalue 'eve'eva. Na'e te'eki kene sio ia ha me'a va'inga mo ha famili tenau tokangaekina fakalelei ia.

Ne hu atu 'a Fudge he matapa mu'a mo Dad. Pea ne si'i mingi hono telinga mo fu'u ilifia 'aupito pea hu 'ene hiku 'i he vaha'a hono va'e mui. Ne fakatokanga'i 'e Keysha mo Brodie 'a e ki'i to'onga 'o e kuli 'oku ne fu'u ilifia 'aupito.

Ne fakatokanga'i eni 'e he fanau. Na'a na tangutu hifo he sea sofa ke tuku ha faingamalie kia Fudge. Na'a na mahino'i pe 'oku 'ikai ko e taimi tonu 'eni kena fakafe'iloaki ai kia Fudge. Na'a ne fu'u manavahe 'aupito ke fe'iloaki mo ha taha fo'ou he 'aho ni. 'E toki fe'iloaki mo e ongo mahanga 'i he'ene mauu kiai.

Kuo 'osi fo'u 'e Dad 'a e ki'i puha ma'a Fudge 'i he tuliki 'o e lotofale. Ne 'iai 'ene ki'i me'a ke 'alu kiai - ke malu kiai. 'Oku mahino ki he ongo tamaiki ke 'oua tena hoha'asi 'o ka 'alu kiai.

Pea hangatonu atu aipe 'a Fudge ki he ki'i puha. Na'@ ne si'i fakapukupuku ai pe mo nofo ai he toenga 'o e 'aho.

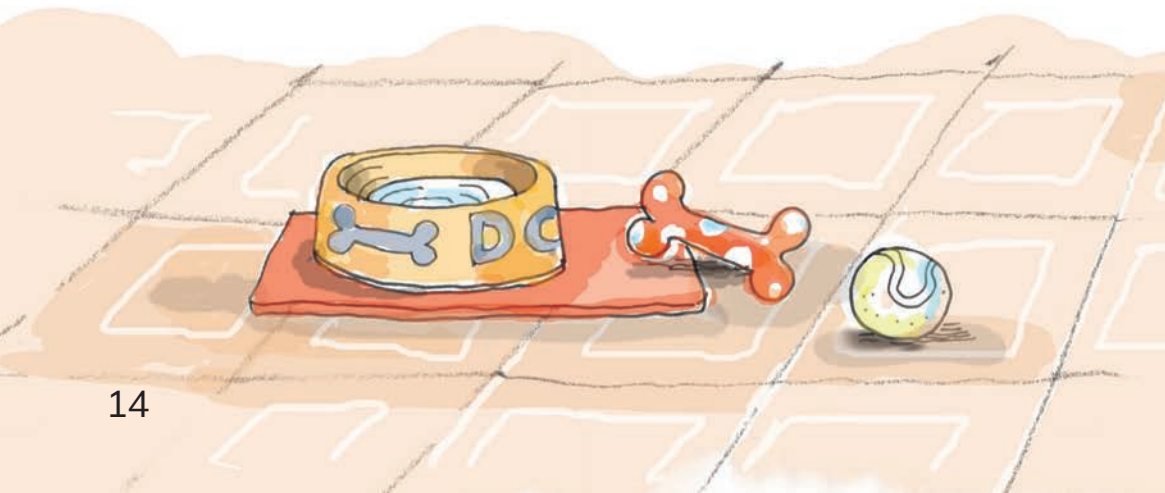

Vahe 3

'I he 'aho hoko ne ki'i fakamaheningofua ange ai 'a Fudge. Ne kai 'ene kai pongipongi pea ne 'eva atu ki he loto'ata'ata. Pea ne pehe kuo taimi ke fe'iloaki mo e ongo mahanga.

Ne mu'omu'a atu 'a Brodie. Na'a ne nofo pe he sea sofa 'i he 'alu atu 'a Fudge ki ai. Na'a ne fakananamu hono va'e. Pea ne ki'i 'emo'i hono nima 'i he'ene fakaha atu 'oku fiefia he vaofi mo ia. Na'e ki'i milimilihi 'e Brodie 'o kamata ke tata hono hiku. Ne ki'i tu'u 'o vakai pe kuo fe'unga. Ka na'e toe 'unu atu ia ke ofi ange pea ne puna hake ki he funga sea. 'Oku 'uhinga 'eni 'oku sai pe ke milimili pe ia.

Ne fie kaila 'a Brodie ki he 'ena tamai mo Keysha ke na omai 'o sio ka na'e 'ikai kene fie fakailifia'i 'a Fudge. Koia ai na'a ne tangutu pe mo fiefia 'oku sai'ia 'a Fudge he vaofi atu mo ia. Ne 'ikai loloa pea ne to atu 'o mohe.

‘I he hu mai ‘a Dad mo Keysha kuo ‘a hake ai ‘a Fudge. Ne tata pe hono hiku mo sio ka Keysha. Pea tataa’i ‘e Keysha hono va’e mo ui e hingoa ‘o Fudge.

Tuai e kemo kuo lele ‘osi atu ‘a Fudge kia Keysha ‘o to fo’ohake ke milimilihi hono kete.

Mei he ‘aho koia ne to’o ma’u pe ‘e he ongo mahanga ‘a e fanga ki’i me’akai ke ako’i ‘aki ‘a Fudge he ‘aho kotoa pe. Ka fai lelei ‘a Fudge pea tena ‘ave leva ‘a ‘ene ki’i pale ko e ki’i me’akai. ‘I he hili ha uike ‘e taha ko e feohi mo e ongo mahanga ko e me’a ia ne fiema’u lahi taha ‘e Fudge.

Ko e 'a hake 'a e ongo mahanga he pongipongi kuo
'osi tu'u mai 'a Fudge ke talitali lelei kinaua. Ne molu
hono sino pea tu'u mo hono telinga. Kuo tautau mai
hono la'i'elelo pea tata mo hono hiku. 'E toe pehe pe
foki ma'u pe he taimi 'oku na tuku mai ai mei he ako.

Vahe 4

Neongo 'oku pehe 'e Fudge ko e to'onga totonu 'eni 'oe mo'ui ke fiefia ma'u pe mo va'inga ne 'ikai ko e totonu 'eni ia ki he tangata'eiki moe ongo mahanga. 'I he tupulaki 'a e loto to'a 'o Fudge 'oku toe 'asili ai 'ene fakava'inga!

Ne lamu 'e Fudge e kato fo. Na'a ne kai mo e silipa 'a e tangata'eiki. Na'a ne lamu mo e sea he faletolo. Na'a ne keli ha ngaahi luo he ngoue'anga. Pea ne fakaveve he holoholo'anga. Na'a ne toho atu e fu'u akau mei he ngoue'anga 'o hu atu he lotofale.

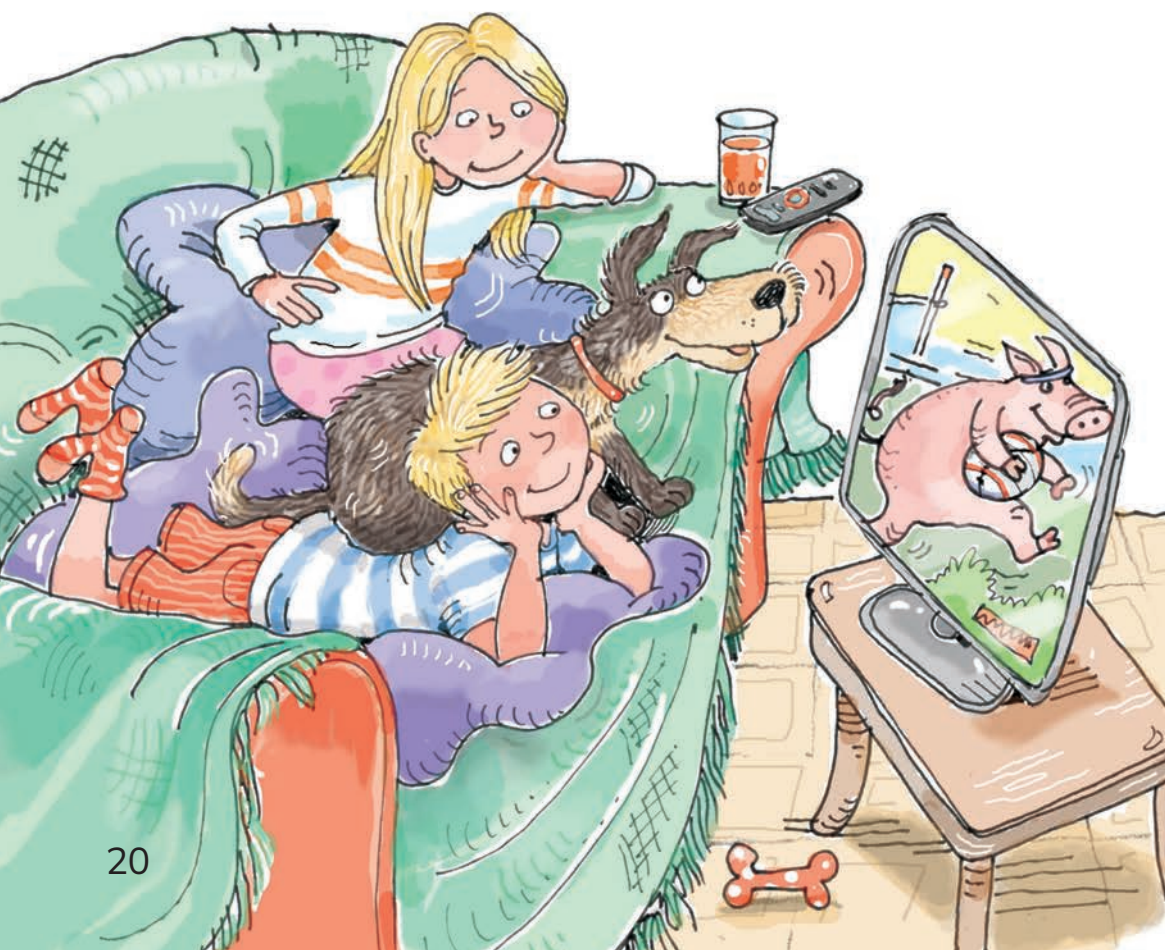

Ka na'e mahino'i pe 'e Keysha mo Brodie ko e fanga ki'i kuli 'oku 'ikai kenau 'ilo'i 'a e kovi moe lelei. Ko hono tauhi 'a e fanga ki'i kuli 'oku tuku taimi mo ako'i. Na'e mahino kiate kinaua ko 'ena ngaue ia ko hono ako'i 'a Fudge ke anga lelei 'i he'ene tupu hake.

'I he hili ha uike 'e hongofulu kuo fu'u lahi 'a Fudge. Kuo ne 'ilo'i 'a e ui atu ke ha'u pea ha'u. Kuo ne 'ilo'i 'a e tangutu, tokoto, tatali, to pea mavahe. 'Oku ne lue fakalelei pe 'o ka taki ia 'aki 'a e maea kae 'oua 'e hange ha toho maea mo ia.

Na'a ne manako ke tokoto 'i he vaha'a 'o e ongo mahanga he taimi 'oku nau sio faiva ai. Na'a ne manako he va'inga mo Keysha. Na'a ne manako he kaukau tahi mo Brodie, heka me'alele moe tangata'eiki moe lue holo he vao mo e famili.

Kuo ongo'i 'e he famili kuo mateuteu 'a Fudge ke pusiaki'i. Kuo ne taau mo fe'unga ki ha tokotaha pe famili totonu.

'I he 'aho 'e taha ne ta mai ai 'a e SPCA ki he tangata'eiki kuo 'i ai 'a e ongo matu'a na'a na 'eke mai ke pusiaki'i 'a Fudge. Pea na'a na fiema'u ke nau fetaulaki mo fesiofaki mo Fudge pea mo Dad.

‘I he foki mai ‘a e tangata’eiki mei he ki’i fakataha kuo puna atu ‘a Fudge ki he ongo tamaiki.

“Na’e fefe?” ko e ‘eke atu ia ‘a Keysha.

Ne mamali pe ‘a e tangata’eiki, “Na’e sai pe. Na’a na sai’ia ‘ia Fudge ka ko e pango ne ‘ikai ke taau ia mo ‘ena famili. ‘Oku fu’u kei si’i ia.”

“Koloa pe ‘oku toe ki’i loloa atu ‘etau nofo mo Fudge,” ko Keysha atu ia.

Ne fakatokanga’i ‘e he tangata’eiki ko e kongā mahu’inga ‘a Fudge ‘i honau ki’i famili.

“Kuo u pehe ketau heka kia Nana ketau Sapate mo ia,” ko ia ia.

“Oua teke tokanga kiai,” koe tangata'eiki ia.

“Oku tau 'alu mo ia.”

Ne ongo'i 'e Brodie mo Keysha 'oku 'i ai 'a e fokotu'utu'u 'a 'ena tamai.

Vahe 5

‘I he’enau lele atu ki he ‘api ‘o Nana na’a nau tu’u ke inu ‘a Fudge mo ki’i fakamalohisino.

“Tau ki’i holoki atu ‘ene ivi kimu’a pea fetaulaki mo Nana,” koe tangata’eiki ia. “‘E fiema’u ‘a ‘ene fo’i anga lelei taha.”

Pea ne ‘ikai ke nau hoha’a ki ha me’a. Ne fo’i anga lelei ‘aupito ‘a Fudge ‘i he matatahi pea ne ‘ohovale ai ‘a Nana.

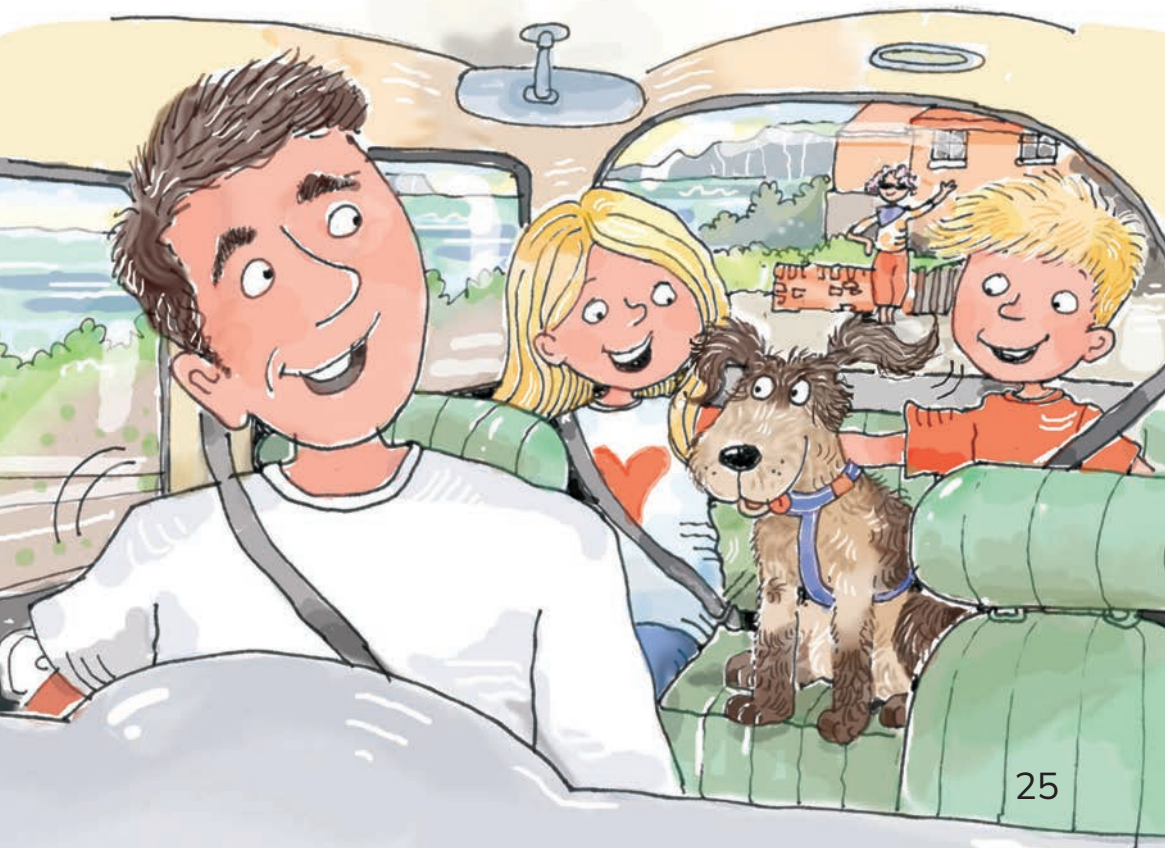
'I he'enau foki atu ki 'api moe ongo mahanga kuo mohe 'a Fudge. Na'a ne anga lelei 'aupito.

"E sai'ia 'a Nana ke tokanga'i kimoutolu mo Fudge 'o kapau teu toe 'alu ki ha feitu'u," koe tangata'eiki ia.

"Ko ho'o 'uhinga ke tau pusiaki'i 'a Fudge ke hoko ko e konga 'o 'etau famili?" ko e 'eke ia 'a Keysha.

"Koia hono kotoa," koe tangata'eiki ia. "Pea tetau kei tauhi pe fanga monumanu 'i he taimi 'oku 'ikai teu 'alu ai ki ha feitu'u."

"Yay!" ko e kaila ia e ongo mahanga. "Kuo tau ma'u ta'engata 'a Fudge!"

Ko e Fakaikiiki moe Fale'i ki hono Tauhi Pusiaki 'o e Fanga Monumanu.

- 'Oku tokolahi 'a e fanga monumanu 'oku 'omai ki he senita SPCA 'oku nau fiema'u ha tokanga mavahe mo ha taimi lahi kimu'a pea toki pusiaki'i kinautolu. 'Oku nau fu'u kei iiki ki hono pusiaki'i, fakaakeake mei ha mahaki pe tafa, pe 'oku lolotonga fakaakeake mo ako'i pe ko hono fakasio ha nofo'anga 'oku 'ikai fu'u mafasia ke nofo kiai.
- Ko e ngaahi famili tauhi ko ha 'api fakataimi pe ia 'a e fanga manu 'a e SPCA ke tokangaekina mavahe kinautolu.
- Ko e ngaahi famili tauhi ko 'eni 'oku 'ikai ngata pe 'i he'enau tokonia 'a e fanga manu 'oku nau 'ave ki honau 'api ka 'oku nau toe tokoni'i 'a e fanga manu kehe 'i hono faka'ataa 'a e ngaahi senita 'a e SPCA ke malava 'o toe fakahaofi mai 'a e fanga monumanu fiema'u tokoni.
- 'Oku fakakoloa 'e he SPCA 'a e ngaahi famili 'oku nau tauhi 'a e fanga monumanu 'aki 'a e me'akai, mohe'anga, me'a va'inga, faito'o mo ha fa'ahinga me'a pe 'oku nau fiema'u ke malu ai mo fiefia 'a e fanga manu 'i he'enau nofo 'i honau 'api.
- Ko e maau koia 'o ha ki'i manu ke pusiaki'i kuo tuku atu 'a 'enau fakaikiiki 'i he uepisaiti 'a e SPCA.
- 'O kapau 'oku 'ikai ke ke lava 'o pusiaki'i ha ki'i manu ko e tauhi Pusiaki ko ha founa lelei ia ke tokoni'i 'a e SPCA moe fanga monumanu 'oku nau tokangaekina. Ka 'oku ke fie hoko ko ha tokotaha tauhi manu 'a e SPCA kataki 'a'ahi atu ki he SPCA.NZ ki he fakaikiiki.

'A'ahi ki he spca.nz/kids ke toe ako ange fekau'aki moe SPCA mo hono tokangaekina e fanga monumanu.

